

ПРОГНОСТИЧНИЙ ДИСКУРС: АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

PROGNOSTIC DISCOURSE: ASPECTS OF INVESTIGATION

Черненко Т.І.,

orcid.org/0000-0002-3475-6530

аспірант кафедри іноземних мов

Національного університету «Одеська юридична академія»

У статті здійснено комплексний аналіз прогностичного дискурсу як особливого виду комунікації, спрямованого на передбачення майбутніх подій, тенденцій та сценаріїв розвитку. Розглянуто жанрову специфіку прогностичного дискурсу, який охоплює наукові, політичні, економічні, релігійні, метеорологічні та масово-культурні прогнози. Визначено основні лінгвальні засоби прогнозування, серед яких модальні конструкції, хеджинг, метафоризація та спеціалізована термінологія. Акцентовано увагу на прагматичному вимірі дискурсу, зокрема на його функціональній спрямованості, що може бути інформативною, маніпулятивною, застережною чи мотиваційною. Особливу увагу приділено астрологічним прогнозам як специфічному жанру прогностичного дискурсу, що використовує символічну лексику, персоніфікацію планет, узагальнені твердження та метафоричні конструкції для створення універсальних передбачень. Досліджено вплив соціокультурного контексту на формування астрологічного дискурсу та його популярність у цифрову епоху. Також розглянуто питання взаємозв'язку між рівнем довіри аудиторії до прогнозів та мовними засобами, які використовуються для їхньої презентації. Аналіз показав, що прогностичний дискурс є міждисциплінарним явищем, яке поєднує раціональні та символічні форми прогнозування. Він еволюціонує відповідно до розвитку технологій та змін у суспільній комунікації, активно інтегруючись у цифровий простір через медіаплатформи, мобільні додатки та соціальні мережі. Одержані результати можуть бути використані для подальших досліджень у сфері дискурсивного аналізу, комунікативістики та соціолінгвістики. Крім того, перспективним напрямом є подальше дослідження когнітивних стратегій прогнозування та їхнього впливу на прийняття рішень. Виявлено, що роль прогностичного дискурсу у формуванні суспільних уявлень про майбутнє значно зросла під впливом глобалізаційних процесів та інформаційних технологій.

Ключові слова: прогностичний дискурс, прогнозування, жанрові особливості, лінгвальні засоби, модальність, хеджинг, астрологічні прогнози.

The article provides a comprehensive analysis of prognostic discourse as a special type of communication aimed at predicting future events, trends and development scenarios. The genre specificity of prognostic discourse, which includes scientific, political, economic, religious, meteorological and mass-cultural forecasts, is considered. The main linguistic means of forecasting are identified, including modal constructions, hedging, metaphorization and specialized terminology. The emphasis is on the pragmatic dimension of discourse, in particular on its functional orientation, which can be informative, manipulative, warning or motivational. Particular attention is paid to astrological forecasts as a specific genre of prognostic discourse that uses symbolic vocabulary, personification of planets, generalized statements and metaphorical constructions to create universal predictions. The influence of the socio-cultural context on the formation of astrological discourse and its popularity in the digital age is investigated. The issue of the relationship between the audience's level of trust in forecasts and the language means used for their presentation is also considered. The analysis showed that prognostic discourse is an interdisciplinary phenomenon that combines rational and symbolic forms of forecasting. It evolves in accordance with the development of technologies and changes in social communication, actively integrating into the digital space through media platforms, mobile applications and social networks. The results obtained can be used for further research in the field of discourse analysis, communication studies and sociolinguistics. In addition, a promising direction is further research into cognitive forecasting strategies and their impact on decision-making. It was found that the role of prognostic discourse in the formation of public perceptions of the future has significantly increased under the influence of globalization processes and information technologies.

Key words: prognostic discourse, forecasting, genre features, linguistic means, modality, hedging, astrological forecasts.

Постановка проблеми. Сучасний дискурс відзначається динамічністю, багатозначністю та тісним зв'язком із суспільними процесами, серед яких особливе місце займає прогнозування, оскільки комунікація характеризується не лише ретроспективним аналізом та оцінкою теперішніх явищ, а й прогнозуванням майбутніх подій, що формує окремий тип дискурсу – прогностичний дискурс. У контексті лінгвістичних досліджень прогностичний дискурс постає як окремий тип комунікації, що ґрунтується на моделюванні майбутніх подій, тенденцій та сце-

наріїв розвитку. Його структура, стратегічні особливості та мовні засоби формують специфічний комунікативний простір, який відображає як суб'єктивні очікування, так і науково обґрунтовані припущення.

Актуальність дослідження прогностичного дискурсу зумовлена його широким застосуванням у різних сферах – від політики та економіки до наукових прогнозів і футурологічних студій. Аналіз цього феномена дозволяє розкрити механізми впливу на аудиторію, специфіку аргументації та мовні засоби вираження прогнозів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Прогностичний дискурс визнається окремою формою комунікації, що базується на передбаченні майбутніх подій, процесів чи явищ [1; 2; 4; 6]. Він може мати наукове, професійне, езотеричне або релігійне забарвлення залежно від контексту використання [3; 7; 8]. Дослідження підкреслюють його багатожанровість: прогностичний дискурс представлений у наукових прогнозах, метеорологічних звітах, геополітичних сценаріях, астрологічних передбаченнях, релігійних пророцтвах та езотеричних ченнелінг-дискурсах [2; 3; 5; 7; 8; 10].

Аналіз джерел демонструє, що прогнозування часто використовує такі мовні засоби, як модальність, хеджинг, метафори та спеціалізовану лексику, що відображає рівень упевненості у передбаченні [1; 5; 6; 9]. Наприклад, у мові метеорологів та науковців застосовуються модальні конструкції для вираження ймовірності, тоді як у релігійному дискурсі превалюють категоричні твердження [5; 8]. Прогностичний дискурс також тісно пов'язаний із соціальним контекстом, у якому він функціонує. Політичні прогнози залежать від геополітичних реалій [2], астрологічні передбачення – від культурних вірувань [7], а біблійні пророцтва – від релігійної традиції [8].

Адресат відіграє важливу роль у формуванні дискурсу, оскільки вибір мовних стратегій залежить від типу аудиторії. У наукових прогнозах використовується об'єктивний стиль із аргументами та посиланнями на дослідження, тоді як у популярних прогнозах (астрологічних, метеорологічних) спостерігається більша експресивність та персоналізація повідомлення [1; 3; 5; 7]. Дослідження також вказують на еволюцію прогностичного дискурсу, який змінюється відповідно до розвитку суспільства та технологій. Історичний аналіз текстів демонструє трансформацію прогнозування від сакральних текстів до сучасних цифрових форм комунікації [6; 10; 11].

Отже, прогностичний дискурс є особливим видом комунікації, спрямованим на формування припущень щодо майбутнього. Його характерною рисою є використання мовних засобів, що передають модальність, ступінь невизначеності або впевненості у висловлених припущеннях [1, 2, 4, 6]. Залежно від сфери застосування, прогностичний дискурс може бути академічним, професійним або масово-культурним.

Постановка завдання. Мета цієї статті – окреслити основні аспекти дослідження прогностичного дискурсу, визначити його ключові характеристики та роль у сучасному комунікативному

просторі. Для досягнення цієї мети розглянуто поняття прогностичного дискурсу, його жанрові особливості, лінгвальні та прагматичні аспекти, а також його функціональну спрямованість у різних контекстах.

Виклад основного матеріалу. Прогностичний дискурс є складним і багатогранним явищем, що охоплює широкий спектр комунікативних практик, пов'язаних із передбаченням майбутніх подій та явищ. Його дослідження проводиться в різних наукових напрямках, включаючи лінгвістику, комунікативістику, соціологію, політологію, психологію та футурологію. Вивчення цього типу дискурсу можна поділити на кілька основних аспектів. Розглянемо детально кожен із них.

Жанрова специфіка та функціональна спрямованість. Прогностичний дискурс охоплює широкий спектр жанрів, зокрема наукові та експертні прогнози, метеорологічні передбачення, політичні сценарії, економічні прогнози, астрологічні та релігійні передбачення, футурологічні концепції. Кожен із цих жанрів має свої особливості, пов'язані з джерелами знання, рівнем аргументованості та адресатом.

Функціональна спрямованість прогностичного дискурсу може бути інформативною (наукові й аналітичні прогнози), маніпулятивною (політичні передбачення), застережною (екологічні та соціальні прогнози) або навіть розважальною (астрологічні прогнози, фантастичні концепції майбутнього).

Лінгвальні особливості. Дослідження прогностичного дискурсу включає аналіз його лексичних, граматичних і стилістичних характеристик. Основні лінгвальні засоби, що використовуються у прогнозуванні класифікуємо у такі групи:

- Модальні конструкції (*may, might, likely, possibly*) для вираження ймовірності та ступеня впевненості;

- Хеджинг (*it is assumed that, it is believed that, according to experts*) як засіб пом'якшення категоричності прогнозів;

- Метафоризація (*economic storm, climate crisis, digital revolution*) для підсилення впливу прогнозів;

- Спеціалізована термінологія (*антициклон, рецесія, біфуркаційна точка*) в експертних прогнозах.

Прагматичний та когнітивний вимір. Прогностичний дискурс досліджується також у контексті когнітивних механізмів його формування та сприйняття. Передбачення майбутнього базується на певних стратегіях мислення, серед яких екстраполяція тенденцій, аналогії з мину-

лим, сценарний аналіз. Крім того, важливе значення має прагматика прогнозів: кому вони адресовані, які комунікативні наміри має мовець, яким чином прогноз впливає на поведінку адресата.

Соціокультурні та дискурсивні фактори. Важливим аспектом дослідження є аналіз впливу соціокультурного контексту на прогностичний дискурс. Наприклад, у політичних прогнозах особливу роль відіграє ідеологічна спрямованість, у наукових прогнозах – доказовість та обґрунтованість, у релігійних передбаченнях – віра та духовна традиція. Дискурсивні практики прогнозування також залежать від медіа, у яких вони реалізуються: академічні дослідження, новинні ресурси, популярні блоги, соціальні мережі чи усні традиційні пророцтва.

Діахронічне дослідження прогностичного дискурсу. Дослідження показують, що прогностичний дискурс змінюється залежно від розвитку суспільства та технологій. Якщо у минулому прогнозування базувалося переважно на емпіричних спостереженнях або релігійних переконаннях, то сьогодні значну роль відіграють аналітичні методи, штучний інтелект, великі дані та математичне моделювання. Крім того, зростає вплив цифрових комунікацій на поширення прогнозів, зокрема соціальних мереж та блогосфери.

Вплив прогностичного дискурсу на суспільство. Ще одним актуальним напрямом досліджень є аналіз того, як прогностичний дискурс формує суспільні очікування, прийняття рішень та поведінкові моделі. Деякі прогнози можуть виконувати застережну або мобілізаційну функцію (наприклад, попередження про глобальне потепління), тоді як інші можуть використовуватися для маніпулювання громадською думкою (політичні передбачення).

Розглянемо зазначені особливості прогностичного дискурсу на прикладі астрологічних прогнозів. Астрологічні прогнози є специфічною формою прогностичного дискурсу, що базується на інтерпретації астрономічних явищ і їхнього впливу на людину та суспільство. Вони охоплюють широкий спектр жанрів, включаючи щоденні, тижневі, місячні та річні гороскопи, що публікуються в медіа, індивідуальні астрологічні консультації, політичні та економічні астропрогнози, а також персоналізовані прогнози на основі натальної карти.

Лінгвальні особливості астрологічних прогнозів включають використання модальних конструкцій, таких як *may, might, it is likely that* [12], що підкреслюють невизначеність передбачень. Також характерною рисою є символічна лексика, що

пов'язана з астрологічними поняттями, наприклад, *Mercury retrograde, Saturn return, lunar cycle, solar eclipse* [12]. Генералізовані твердження, які можуть бути застосовані до широкої аудиторії, є типовими для цього дискурсу: *This is a great time for self-reflection, A significant change is coming your way, You may feel more emotional than usual* [12]. Часто використовуються метонімічні конструкції, у яких планети персоніфікуються, наприклад, *Mars will push you to take action, Venus encourages romantic connections, Jupiter brings new opportunities* [12]. Крім того, важливу роль відіграє хеджінг: *There is a chance that you will encounter new career opportunities, It is possible that you will experience emotional growth this month* [12].

Прагматична функція астрологічних прогнозів полягає у формуванні певного сприйняття майбутнього. Вони можуть виконувати заспокійливу функцію, пояснюючи події через астрологічні впливи, мотивувати людину до дій або ж навпаки – застерігати від ризиків. Наприклад, фраза *Be cautious when making financial decisions as Mercury is in retrograde* [12], створює уявлення про можливі труднощі в комунікації та фінансових питаннях. У деяких випадках астрологічні прогнози можуть мати і маніпулятивну функцію, формуючи у читачів очікування щодо певних подій або рішень.

Соціокультурний контекст значною мірою впливає на особливості астрологічного дискурсу. У західній традиції астрологічні прогнози часто орієнтовані на індивідуалізм, саморозвиток і досягнення особистих цілей (*Now is the perfect time to focus on your ambitions and take bold steps towards your dreams* [12]), тоді як у східних культурах астрологія може бути пов'язана з концепціями гармонії, циклів життя та взаємодії людини з природою. Зростання популярності астрології в цифрову епоху сприяло її трансформації: прогнозування стало інтерактивним, персоналізованим та доступним через мобільні додатки, блоги, соціальні мережі.

Завдяки цифровим технологіям астрологічні прогнози стали масовим явищем, що адаптується до сучасних форм комунікації. Автоматизовані сервіси, такі як мобільні додатки або алгоритми персоналізованих прогнозів, сприяють їхній популярності, особливо серед молодіжної аудиторії. Сучасні астрологічні тексти поєднують традиційні символічні значення з новими форматами подачі інформації, що робить їх ефективним засобом впливу на суспільну свідомість.

Як бачимо, дослідження прогностичного дискурсу є міждисциплінарним, оскільки воно охо-

плює мовознавчий, когнітивний, соціальний та культурний виміри. Основні напрями аналізу включають жанрову специфіку, лінгвальні характеристики, прагматичний аспект, соціокультурні фактори, історичну еволюцію та суспільний вплив. Розуміння цих аспектів дозволяє не лише виявити закономірності прогнозування, а й оцінити його ефективність у різних комунікативних ситуаціях.

Висновки. Прогностичний дискурс є важливим комунікативним явищем, яке охоплює різноманітні сфери суспільного життя, включаючи науку, політику, економіку, релігію, медіа та масову культуру. Його аналіз у лінгвістичному, когнітивному та соціокультурному вимірах дає змогу зрозуміти механізми формування прогнозів, їхню прагматичну спрямованість та вплив на адресата.

Дослідження показало, що прогностичний дискурс має жанрову варіативність, що залежить від рівня формалізації, цільової аудиторії та джерел знання. Наукові та експертні прогнози базуються на доказовості та раціональних методах аналізу, тоді як політичні, релігійні та астрологічні передбачення часто використовують емоційний вплив, символічну лексику та риторичні стратегії переконання.

Лінгвальні особливості цього дискурсу проявляються у використанні модальних конструкцій, хеджингу, метафоризації та спеціалізованої термінології, які дозволяють варіювати рівень категоричності передбачень. Прагматичний вимір про-

гнозування визначається комунікативною метою прогнозу, його функціональним призначенням та очікуваними реакціями аудиторії.

Соціокультурний контекст також відіграє значну роль у формуванні прогностичного дискурсу. Політичні та економічні прогнози відображають глобальні тенденції та геополітичні реалії, релігійні пророцтва спираються на духовні традиції, а астрологічні передбачення адаптуються до потреб сучасного суспільства, зокрема через цифрові технології та нові медіа.

Астрологічні прогнози, як окремий підвид прогностичного дискурсу, демонструють особливий мовний та прагматичний потенціал. Вони використовують символічну лексику, персоніфікацію планет, узагальнені твердження та модальні конструкції, що дозволяють забезпечити універсальність передбачень. Їхня популярність у цифрову епоху значно зросла завдяки інтерактивним платформам, мобільним додаткам та соціальним мережам, що сприяє розширенню їхнього впливу на масову аудиторію.

Отже, дослідження прогностичного дискурсу є перспективним напрямом, що потребує подальшого аналізу в контексті розвитку технологій, медійних форматів та змін у суспільних комунікаціях. Оскільки прогнозування залишається невід'ємною частиною людської діяльності, його лінгвістичні та комунікативні особливості продовжуватимуть еволюціонувати, відображаючи нові виклики та можливості сучасного інформаційного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ганжа І. В. Вербальний та невербальний хеджинг у прогностичному креолізованому тексті (на матеріалі англomовного метеопрогнозу). Мова. Культура. Комунікація: інноваційні підходи до вивчення мов та літератур: Матеріали 7-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 22-23 квітня 2016 р.). Чернігів : ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2016. С. 16–19.
2. Глобальні тренди міжнародних відносин: реалії і прогнозування. Київ: Вадекс, 2020. 442 с.
3. Петрик Т. Елементи прогностичного дискурсу у англomовному ченнелінгдискурсі. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2013. Вип. 21. С. 10–15.
4. Прогностичний дискурс: електрон. метод. рекомендації з курсу для здобувачів другого (магістер.) рівня вищої освіти / уклад. А. П. Романченко. Одеса, 2023. 33 с.
5. Романченко А. П., Бугаєнко Л. П. Лексико-стилістичні параметри прогнозу погоди елітарної мовної особистості синоптика. *Одеська лінгвістична школа: траєкторія досліджень* : колект. монографія. Одеса : ПолиПринт, 2021. С. 16–25.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля – К., 2006. 716 с.
7. Томчаковська Ю.О. Англomовна астрологія як різновид окультного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Випуск 19. Том 2. С. 34–38.
8. Черхава О. О. Англomовне біблійне пророцтво як різновид фідейстичного дискурсу (на матеріалі KING JAMES BIBLE) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2011. 22 с.
9. Черхава О. О. Поняття профетизму та деякі особливості профетичного тексту. *Наукові записки*. 2008. Вип. 75(3). С. 177–179.
10. Anglo-Saxon Prognostics: An Edition and Translation of Texts from London, British Library, MS Cotton Tiberius A.ii. Boydell & Brewer, 2010. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/10.7722/j.ctt81xzs> (дата звернення: 26.01.2025).
11. Stubbs M. Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. Oxford, 1983. 384 p.
12. Free horoscopes. URL: <https://www.horoscope.com/us/index.aspx> (дата звернення: 27.01.2025).